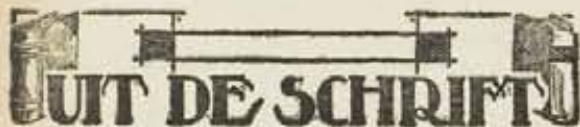

En die Christelijke vrijheid krijgt bij hem nu ook een zoo typisch ander karakter dan bij Luther, Luther, in zijn boekje: „De vrijheid van den Christenmenschen”, ziet, mee onder nominalistische invloed, bijvoorbeeld van zijn leermeester Biel, de vrijheid als een volstrekt vrij zijn van de wet. De Christen heeft zich niet meer te laten leiden door de wet maar door de liefde. „Hebt God lief en doe verder, wat ge wilt”, zegt hij Augustinus na. Calvijn daarentegen zegt terecht, dat de Christen, de gerechtvaardigde in Christus, nu, vrij van de wet als weg tot de zaligheid, toch weer in een positieve verhouding komt tot de wet, n.l. als regel der dankbaarheid.

Maar, al blijft in die vrijheid bij Calvijn het element van de gebondenheid bewaard, dat doet aan die vrijheid toch niets tekort. Integendeel, hier meer dan ooit geldt, dat de hoogste gebondenheid de hoogste vrijheid insluit.

En die heerlijke breede plaats, die hier aan de vrijheid wordt ingeruimd, is ook voor heel de verdere ontwikkeling van het Calvinisme kenmerkend gebleven. Men denke slechts aan wat het Calvinisme beteekend heeft voor de vrijmaking der wetenschap — de Vrije Universiteit! — zooals Dr. Woltjer dat zoo helder heeft gedemonstreerd in zijn: „De Vrijheid der Wetenschap”, of aan dat andere, wat Dr. Kuyper indertijd in zijn bekende brochure zoo schitterend in het licht heeft gesteld, hoe het Calvinisme, juist in verband met zijn erkenning van Gods souvereiniteit en den eisch van gehoorzaamheid daaraan, oorsprong en waarborg is geweest, door alle eeuwen na Calvijn heen, van alle echnenschelijke, óók b.v. van de politieke, constitutionele vrijheden.

G. BRILLENBURG WURTH.

Het brandende Braambosch.

En de Engel des Heeren verscheen hem in een vuurvlam in het midden van een braambosch. En hij zag, en zie, het braambosch brandde in het vuur, en het braambosch werd niet verteerd. Exodus 3:2

In bovenstaande woorden wordt de roeping van Mozes ons medegedeeld.

Ze had plaats onder zeer bijzondere omstandigheden.

Terwijl Mozes de kudde hoedt in de woestijn achter Horeb, wordt zijn aandacht getrokken door een vuur.

Nader gekomen bemerkte hij, dat het een braambosch is, 'n braambosch dat brandt en niet verteert!

Dat is het merkwaardige, het treffende er van.

En uit dat brandende braambosch klinkt hem dan de stem van den Engel des Heeren tegen en wordt Mozes nu geroepen tot de taak, die hij veertig jaren in trouwe heeft vervuld, om Israël te brengen naar het hem beloofde land.

De verschijning van den Engel des Heeren, voor Mozes van zoo groote beteekenis, heeft tevens rijken zin voor het verdrukte Israël, dat hij verlossen moet.

Ook voor de Kerk des Heeren van alle eeuwen, ook voor ieder christen, heeft zij groote waardij. 'n Rijke leerschool van goddelijk onderwijs worden ook wij hier binnengeleid.

Het verleden, het heden en de toekomst van Gods volk op aarde wordt in een vurig tafereel ons hier voor oogen gesteld.

Door het brandende braambosch zegt de Heere allereerst wat Zijn Israël, wat Zijn volk, Zijn kind wel van zich zelven is.

't Is aan een braambosch, een struikgewas gelijk, welks hout geen innerlijke waarde heeft, dat slechts goed is voor het vuur.

Israël is het verkoren volk van God, maar niet omdat het beter is dan de Egyptenaren of andere heidensche volken.

Het is in zichzelf onwaardig, en verwerpelijk voor God.

Vrije verkiezende liefde en welbehagen is het, dat God Abraham en in hem Israël geroepen heeft tot Zijn volk, dat nimmer ondergaat.

En dit is ook het geval met ieder geloovige. De mensch is verdoemelijk voor God, van natuure onbekwaam tot eenig goed, en ook na ontvangene genade blijft dat zoo. Voortdurende genade Gods alleen is des zondaars behoud en zaligheid.

Het braambosch brandde, doch verteerde niet. Dat brooze hout moest toch wel spoedig tot asch zijn vergaan.

Doch, dat geschiedde niet.

't Is het beeld van Israël, dat zwak in zichzelf, in zware verdrukking toch niet vergaat. Het groeit in den druk. Ja, hoe meer het verdrukt wordt, hoe meer het vermeerdert en wast.

Ook de Kerk des Heeren in den nieuwen dag is onder bloedige vervolgingen niet verteerd.

Het bloed der martelaren zou altoos blijken het zaad der Kerk te zijn.

En dit openbaart zich ook weer in het persoonlijk leven van het kind van God.

Het wordt door lijden geheiligd.

Voor Mozes diende het brandende braambosch alzoo tot bemoediging.

Hij mocht niet wanhopen, maar moest zijn moeilijke taak aanvaarden in geloof.

De Engel des Heeren toch was in het braambosch, waardoor het niet verteerde.

Ziet! Als God met ons is, doet ook het vuur der vervolging geen kwaad, kan de vijandschap van duivel en wereld niet deren.

De vijanden moeten zelfs medewerken ten goede, want ze zijn in 's Heeren hand.

Mozes heeft het ondervonden.

De gemeente evenzoo. De poorten der hel zullen Jezus' Kerk niet overweldigen.

De vijanden begrijpen het niet, waaraan Gods volk zijn voortbestaan dankt.

't Is Israëls God, Die krachten geeft.

Van Wien het volk zijn sterkte heeft.

Looft God! Elk moet Hem vreezen.

Egypte wordt beschaamd, Gods volk verblijdt.

Egypte gaat onder, Israël zingt straks het lied der overwinning ter eere van zijn God, Die het heeft bevrijd.

Welgelukzalig daarom, die den God Israëls tot zijn hulpe heeft!

Is dit reeds met u het geval?

Is Christus reeds uw toevlucht en sterkte?

Dat is noodig, zal het met u welgaan voor tijd en eeuwigheid.

Van u zelf zijt gij een dor hout, goed alleen voor het vuur.

Alleen door wederbarende genade, om Christus' wil, kan er van u iets goeds worden; kunt gij deel in de liefde Gods, deel uitmaken van het volk, dat hier verdrukt, echter bestemd is om eeuwig in den hemel met Christus te zijn.

Dat ge tot dat volk behoort, in waarheid, zal hier moeten blijken uit een leven naar Gods Woord gericht.

Eigen kracht zal verzaakt moeten worden, om krachtig te worden in den Heere.

Maar behoort ge hier tot het verdrukte volk, dat gelouterd wordt in den smeltkroes, — het brandende braambosch zij u tot bemoediging, om in de kracht des Heeren stand te houden in den strijd en niet te bezwijken in het lijden.

Aan het einde wacht de overwinning en de kroon.

Het wonen in Kanain, dat beloofd is door God.

A. D.

De vergelijkende methode. Het funeste woordje „nog”.

We willen nog een enkel woord toevoegen aan het vele, dat reeds gezegd werd over het kerkelijk vraagstuk.

En dan ditmaal iets over de „vergelijkende methode”, die men toepast in de goed-bedoelde, maar niettemin te toetsen poging, om op een of andere manier de terminologie, en vooral het standpunt (!) der gereformeerde belijdenis niet ontrouw te worden, en toch een „broederlijken” naam (na eenigen tijd...) te geven aan de voorhanden instituten tot prediking en sacraments-gebruik, welke instituten alle op den naam „ware kerk” voor zich aanspraak maken; hetzij dan door dien naam voor zich alleen op te eischen, hetzij, door hem over elkaar gelijkelijk, of met een beetje gradatievan-toepasselijkheid, te verdeelen (d.w.z. op te heffen).

Wat ik met die „vergelijkende methode” bedoel, is gemakkelijk in te zien.

Het „Verfahren” is ongeveer als volgt.

Men heeft als voorhanden gegevenheden voor zijn oogen, in deze wereld, in ons land, in onze woonplaats, een zeker aantal instituten voor predikdienst en sacramentsgebruik. Ik zeg opzettelijk de dingen voorloopig zoo, omdat we ons op het standpunt van den nog-niet-aan-de-beoordeeling-toegekomen toeschouwer plaatsen.

Nu weet men, voorzoover men de gereformeerde belijdenis nog wil handhaven, dat dat een lastig parket is. Deze belijdenis immers, dat wisch geen water van de zee weg, deze belijdenis poneert de stelling, dat er wel verzamelingen van zich naar Christus noemende individuen zijn, die voor hun instituut den naam „kerk” opeischen, maar dat die naam lang niet overal past, waar hij gebruikt wordt. De man, die bij die belijdenis groot geworden is, gaat dan ook uit van de gedachte: alles maar kerk noemen, dat gaat niet. Dat zou niet-gereformeerd zijn. Zoo constateert dan ook b.v. Dr. K. Dijk, op wien De Heraut zich verleden week in het door ons overgenomen artikel beriep, dat „de Wereldbond van Kerken” „kerken vereenigt, welke geen kerken zijn, en waarin vrijzinnig en orthodox samen voor

„de kerk”¹⁾ strijden”. Dr. Dijk „kan in die oebeden niet anders zien dan concentraties tegen den Christus der Schriften”²⁾ waarvan de Openbaring van Johannes reeds getuigt”. Ik noem dr. Dijk even hier, en snuggere lezers begrijpen natuurlijk wel, waarom ik dat doe: dit schreef dr. Dijk precies een week, nadat ik uit De Heraut het bedoelde artikel citeerde. Natuurlijk staat dr. Dijk niet alleen in dit gevoelen, dat er door handhavers der gereformeerde belijdenis minder kerk-praedicaten uit te deelen zijn, dan er aangevraagd worden. Dat is „ons aller abc”.

Nu verder. De lastige practijk komt.

Men gaat nu verder eens rondkijken in zijn omgeving. Hier is de kerk, waartoe men zelf behoort. Ginds is een instituut, dat er bijzonder veel op lijkt. Men gaat dan ook vergelijken. De Christus wordt er „nog” gepredikt. Bij den doop wordt „nog” de goede formule gebruikt. De Heilige Geest doet er blijkbaar „nog” bekeeringswerk (!). Er zijn „nog” veel goeie dominees, die het een mensch getrouw aanzeggen.

Thans herinnert men zich, dat de belijdenis „kenmerken” van de kerk geeft. We hooren noemen: dat ze is een vergadering van geloovigen (en er zijn „nog” zooveel geloovigen, hier en daar en ginds); dat Gods Woord er zuiver wordt bediend, in de sacramentsbediening Christus' instelling wordt gehoorzaam, en de tucht gehandhaafd. Welnu, al die dingen zijn „nog” te vinden, in meerdere of mindere mate, ginds, en hier, en daar.

En nu komt de conclusie: laten we dan overal, waar dat woordje „nog” „nog” op zijn plaats is, dan „nog” maar van „kerk” spreken. Dat is broederlijker, en geeft tenminste een oplossing voor het verkeer met hen, die naast onze deur wonen. De menschen zijn op verkeer enz. gesteld. Christus ook. Maar deze anders misschien.

Men wijst er dan tevens op, dat een andere opvatting absolutistisch is, en versterkt zijn bezwaar tegen zulk een „absolutistische” opvatting dan met de opmerking, dat deze laatste nog niet een „afgerond geheel van denkbeelden” heeft. Ik citeer hier uit een blad, dat ik niet noem; niet uit onbeleefdheid, maar omdat het orgaan zelf blijkbaar ook liever namen vernijdt; wat ik verstaan kan.

„Een afgerond geheel van denkbeelden”, laat ons op dat punt de koe eens bij de horens vatten. Heeft men op dit „nog”-standpunt der vergelijkende methode een afgerond geheel van denkbeelden?

Ik meen van: neen.

Leg maar eens³⁾ aan wie aldus de gegeven instituten met elkaar vergelijken, de vraag voor: waar houdt gij op met het vergeven van den naam van „kerk”? Gij gaat in uw confessie uit van de leer: minder instituten mogen kerk heeten, dan er willen heeten. Gij vergelijkt, en vindt in de empirisch gegeven instituten veel, dat „nog” overeenkomst met de „kenmerken” vertoont; maar er zal toch ook wel eens een instituut komen, waaraan gij, tegen zijn eigen zin (zie de belijdenis) den naam kerk ontzeggen wilt. Waar trekt gij de grens? Hoeveel, of hoe weinig, moet er van de „kenmerken” nog over zijn, zult gij het woord „kerk” „nog” bezigen?

De vraag is lastig; ik weet, dat men er gemakkelijk oneerlijk mee werken kan, als men ze stelt. Het is, als men op dit standpunt zich stelt, een vrijwel even lastige kwestie, als de bekende vraag is: wanneer houdt een zandhoop op, een zandhoop te zijn? Als er één korrel afgaat, is het „nog” een zandhoop; gaan er twee af, dan is het „nog” een zandhoop, en zoo voort, en zoo voort. Maar waar is op dit „nog-standpunt” het einde; wanneer houdt men geen naam meer over?

Men moet dan ook maar niet elkaar beoordeelen met het argument, dat er geen afgerond geheel van denkbeelden is, want wie de „nog”-methode der vergelijking van de empirisch gegeven instituten toepast, zal nooit tot een afgerond geheel van daden kunnen komen. Van benoemingsdadens. Dat ligt niet aan zijn knapheid, maar aan het systeem, aan de methode, de „nog”, de vergelijk-methode, het... denkbeeld.

Want, en hier komen we verder, het uitgangspunt van de vergelijkende methode lijkt ons onjuist; haar grondgedachte ook.

Men mag de „kenmerken” der kerk (statische gegevenheden, zoodra ze geïsoleerd zouden zijn) niet isoleeren van de levende, presente, actueele, uit den

¹⁾ Anhalingssteekens van Dr. Dijk.
²⁾ Spatieering van mij, K. S.
³⁾ Het zou overigens een klein kunstje zijn, aan te toonen, dat ook Dr. A. Kuyper inzake de kerk geen afgerond geheel van denkbeelden had; dat is mij duidelijk gebleken, toen ik hem eens bestudeerde voor een referaat. De Heraut zegt trouwens, dat Dr. A. K. misschien de pluriformiteit te sterk geleerd heeft. Is die leer goed, dan kan men ze niet te sterk leerzen; misschien is het zóó bedoeld, dat Dr. A. K. hier en daar haar op onjuiste wijze geleerd heeft. Overal weersprecht men elkaar op het punt van de kerk, bijna nergens is een afgerond geheel van denkbeelden in dezen. Dat heb ik meer dan eens, ook hier, met nuchtere feiten, gedemonstreerd. Het komt er op aan, of het uitgangspunt zuiver is.

hemel to
nieuwend
hoogde
formeerde
lijdenis,
geen o
daad van
VERGAD
daag. Oe
Duitschla
Die verg
melijken,
zus Chris
dus nooit
van de
tot het
passen in
„nog”, en
mate? Me
vragen: v
tus? Ws
Voorop?
lijken, le
gaan? H
aarde wa
hooging,
Rusland;
Hem ver
manier
militair
baar, doe
d'áárom
nimmer
lijks zich
de werel
alle onge
en die E
gaderings

Verliest
vergelijk
aanvaarde
toespreke
weer gee
spraak in
deze dim
een „bo
al staat h
neergezet
zal om z
noemen;
kan meet
keerd on
maar is

Beeldsp
Mag ik
sproken v
mingen, v
vaak (ool
een golve
zullen nu
zin heeft,
in een b
ergens, w
meer? Ie
golf hield
isoleer
den boon
komen. A
vergad
golfstroom
dien stro
der „golv
gaat het
graven b
water, H
van Chris
gadert, n
Calvijn, I
zichzelf,
paadje

Men zi
zooals ik
ven heb,
opmerkte,
prediking
inzake de
bijbel v
erniet
mings-bee
met het
het even.

En tw
besloten,
Als ik

Van k
kenmerk des
Dat hoort
international
breiden (co
op dien w
dan art. 28
dicere). Ne
(deberc) zij
trekking, d
kerk, die u
wezen. Mer
vare); dat
uitvlucht, d
eems in art.
af te schel